

УДК 615.8 : 378

Бугеря Т.М., Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка

Бугеря Тетяна Миколаївна – аспірант кафедри фізичної реабілітації та валеології Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка.

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ РЕАБІЛОЛОГІВ

У статті йдеться про застосування міжпредметних зв'язків у процесі навчання професійно орієнтованих дисциплін, що створює умови для ефективної професійної підготовки майбутніх фізичних реабілітологів.

The article is devoted to the theory and practice of intersubject connections in the process of teaching professionally oriented disciplines which creates conditions for effective professional training of experts in physical rehabilitation.

Ефективне використання міжпредметних зв'язків у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів належить до числа досить актуальних проблем вищої школи, тому питання педагогічного забезпечення процесу інтеграції знань набуває особливої гостроти.

У психолого-педагогічній науці проблема міжпредметних зв'язків досліджувалася в різних напрямках [1-11]. Теоретичні основи міжпредметних зв'язків викладені у працях С. Гончаренка, М. Вашуленка, Р. Гуревича, І. Лернера, Ю. Мальованого, М. Скаткіна та ін. Ряд учених (М. Берулава, Р. Гуревич, І. Козловська) визначають міжпредметні зв'язки як один із рівнів інтеграції, Д. Кірюшкін, П. Новиков, М. Пак, А. Усова, А. Сікерскене, В. Сидоренко, Ф. Соколова, В. Федорова, Н. Черкес-Заде та інші вчені визначають їх як дидактичну умову. В. Максимова, В. Янцен вважають міжпредметні зв'язки засобом комплексного підходу до навчання та виховання, а Г. Варковецька, Є. Гожлінська, Ф. Шльосек – однією з форм

інтеграції. О. Музальов визначає міжпредметні зв'язки як засіб підвищення педагогічної майстерності [9].

Результати цих досліджень дають підставу стверджувати, що застосування міжпредметних зв'язків при підготовці майбутнього фізичного реабілітолога може підвищити її ефективність. Що ж стосується дослідження проблеми міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів, то такі дослідження в педагогічній науці практично не проводилися.

Формування мети роботи

Метою статті є: 1) висвітлення проблеми міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів; 2) характеристика функції міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів; 3) визначення ставлення викладачів до використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання професійно

орієнтованих дисциплін при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів.

Дослідження були проведені на базі Інституту фізичного виховання і спорту Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка, Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили, комплексу “Києво-Могилянська академія”, Донецького державного інституту здоров’я, фізичного виховання і спорту при Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Методи дослідження містять аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, анонімне анкетування, бесіди зі студентами й викладачами, інтерв’ювання.

Для дослідження були розроблені питання стосовно проблеми міжпредметних зв’язків при навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці фізичного реабілітолога та визначення ставлення викладачів до цієї проблеми. Усього в опитуванні брали участь 62 викладачі, які навчають майбутніх фізичних реабілітологів.

Результати дослідження

За результатами анкетування серед викладачів вдалося з’ясувати ступінь схильності до реалізації міжпредметних зв’язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін. Викладачі вважають найбільш ефективними способами здійснення міжпредметних зв’язків у навчанні

професійно орієнтованих дисциплін такі: використання знань, набутих студентами при вивченні інших дисциплін, – 58%, використання прикладів – 30%; використання методів пізнання, сформованих при вивченні інших дисциплін, – 12%. При встановленні взаємозв’язків професійно орієнтованих дисциплін у викладачів виникають такі труднощі: нечітке виявлення міжпредметних зв’язків і встановлюють їх – 30%, методична невідповідність викладачів професійно орієнтованих дисциплін становить 25%, відсутність єдиних вимог до реалізації міжпредметних зв’язків і рекомендацій – 45%. Ці причини змусили викладачів професійно орієнтованих дисциплін звернути увагу на вдосконалення використання міжпредметних зв’язків: виробити методичні рекомендації із застосування міжпредметних зв’язків – 75%, проводити семінари з цієї проблеми у вищих навчальних закладах – 25%.

На нашу думку, міжпредметні зв’язки виконують у навчально-виховному процесі при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів цілу низку надзвичайно важливих функцій. Отже, пропонуємо розглянути функції, завдяки яким реалізація міжпредметних зв’язків у процесі навчання професійно орієнтованих дисциплін сприяє розв’язанню завдань фахової підготовки майбутніх фізичних реабілітологів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Характеристика функцій міжпредметних зв’язків у навчально-виховному процесі при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів

Функція	Коротка характеристика функцій
1	
Інтегруюча	Проявляється в тому, що міжпредметні зв’язки виступають важливим <i>чинником зближення і взаємодії дисциплін природничо-наукового циклу</i> (анатомія людини з основами спортивної морфології, фізіологія людини, вікова фізіологія та ін.) та <i>професійно орієнтованих дисциплін</i> (масаж, основи фізичної реабілітації, методи досліджень з фізичної реабілітації, метрологічний контроль у фізичній реабілітації, основи догляду за хворими та інвалідами, методи дослідження у фізичній реабілітації, курортологія, дієтотерапія, фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи, фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів, фізична реабілітація при хірургічних захворюваннях, фізична реабілітація при захворюванні дітей та інвалідів, фізична реабілітація при порушенні опорно-рухового апарату тощо). Міжпредметні зв’язки ефективно впливають на рівень підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації, їхню професійну компетентність у галузі фізичної реабілітації
Логічна	Полягає у визначенні послідовного, несуперечливого, обґрунтованого мислення, логічної структури знань та об’єднання міжпредметних знань у структурно-логічну систему. Гармонія дедуктивної й індуктивної логіки становлення міжпредметних зв’язків дає повноцінні й інтегративні наукові знання

Продовження табл. 1

<i>Психологічна</i>	Визначає мотивацію навчання майбутніх фізичних реабілітологів, формує сталий інтерес до знань із професійно орієнтованих дисциплін, сприяє розвитку пізнавальних психічних процесів (різних видів пам'яті, мислення, уваги тощо); сприяє найважливішим проявам психоемоційної сфери особистості реабілітолога (пізнавальної активності, комунікативних дій)
<i>Розвиваюча</i>	Сприяє розвитку системного й діалектичного мислення, гнучкості та самостійності розумової діяльності, пізнавальної активності майбутнього фізичного реабілітолога
<i>Дидактична</i>	Забезпечує організацію навчання професійно орієнтованим дисциплінам на міжпредметній основі (лекції, практичні та лабораторні заняття з використанням міжпредметного характеру дозволяють глибше розкрити сутність понять, орієнтують на їх подальше опанування)
<i>Освітня</i>	Полягає у формуванні системності знань на основі розвитку провідних загальнонаукових ідей та понять
<i>Виховна</i>	Полягає у формуванні світогляду майбутніх фізичних реабілітологів, їх діалектичних поглядів
<i>Методологічна</i>	Завдяки цій функції в навчальному пізнанні майбутнього фізичного реабілітолога передбачається реалізація загального гносеологічного принципу. Це забезпечується взаємозв'язком усіх процесів і явищ, об'єднанням розрізаних структур знань, які засвоюються під час вивчення різних професійно орієнтованих дисциплін, у якісно нову систему — міжпредметну структуру знань, яка є основою для формування цілісної системи загальнонаукових та професійних знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому фахівцеві з фізичної реабілітації для подальшої професійної діяльності
<i>Організаційна</i>	Полягає в координаційній роботі викладачів професійно орієнтованих дисциплін, їхній співпраці, виробленні єдиних педагогічних вимог у колективі, єдиному трактуванні загальнонаукових понять, погодженості в проведенні комплексних форм організації навчально-виховного процесу
<i>Конструктивна</i>	Визначається тим, що під час планування навчального матеріалу важливо враховувати: виявлення типів зв'язків між розглянутими предметами; розкриття структури кожного з курсів дисциплін; вибір методичних форм налагодження зв'язків. Робота зі структурування навчальної інформації призводить до появи збагачених і повноцінних знань, необхідних для якісної підготовки сучасних висококваліфікованих фахівців з фізичної реабілітації

Слід зазначити, що в процесі проведення педагогічного експерименту відбулися позитивні зміни у викладацькому складі щодо використання міжпредметних зв'язків у навчально-виховній діяльності. Ми одержали численні матеріали, що ілюструють зменшення кількості викладачів, які спочатку експериментальної роботи демонстрували негативне або байдуже ставлення до

використання міжпредметних зв'язків у навчальному процесі. Так, наприклад, якщо на початку кількість викладачів, що виявляли негативне або швидше негативне ставлення до міжпредметних зв'язків, становила 40,32%, то після проведення експерименту – 16,13%. Кількість осіб, що ставилися позитивно або швидше позитивно, з 27,41% зросла до 69,36%. Дані анкетування наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Експериментальні дані про ставлення викладацького складу до використання міжпредметних зв'язків

№ з/п	Ставлення викладачів до використання міжпредметних зв'язків	Кількісні показники			
		Початок експерименту		Кінець експерименту	
		№	%	n	%
1	Негативне	4	6,45	3	4,84
2	Швидше негативне, ніж позитивне	21	33,87	7	11,29

Продовження табл.2

3	Байдуже	20	32,26	9	14,52
4	Швидше позитивне, ніж негативне	12	19,35	30	48,39
5	Позитивне	5	8,06	13	20,97
6	Усього	62	100,00	62	100,00

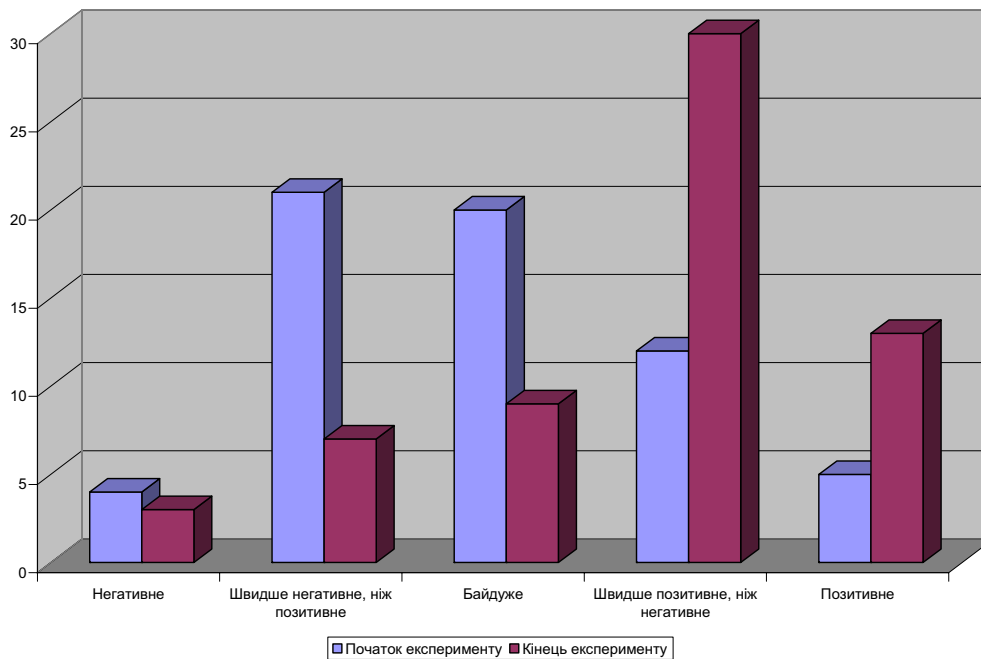

Рис. 1.1. Результати ставлення викладацького складу до використання міжпредметних зв'язків

Аналіз матеріалів опитування викладачів професійно орієнтованих дисциплін дозволив зробити висновки:

- необхідність реалізації в процесі навчання професійно орієнтованих дисциплін підтверджують усі викладачі, але не завжди вибирають найбільш ефективні шляхи здійснення цих зв'язків;
- серед причин, які обумовлюють недоліки у використанні міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін, слід відзначити слабе методичне забезпечення, що, у свою чергу, потребує наукового дослідження проблеми й розробки методичних рекомендацій для викладачів із реалізації міжпредметних зв'язків;
- успішна реалізація міжпредметних зв'язків залежить від психолого-педагогічної підготовки викладача професійно орієнтованих дисциплін, а також координації взаємозалежної роботи викладачів;
- для успішної реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін необхідне оволодіння теоретико-методологічними засадами

використання міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі (розуміти категоріальну сутність міжпредметних зв'язків, знати типологію і вміти використовувати різні типи та види міжпредметних зв'язків, усвідомлювати поліфункціональний характер міжпредметних зв'язків).

Таким чином, ефективна реалізація міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі залежить від володіння науково-методичними основами взаємозв'язків, психологічної готовності до виявлення та використання міжпредметних зв'язків, компетентності викладачів. Отже, комплексне педагогічне забезпечення міжпредметних зв'язків у процесі навчання професійно орієнтованих дисциплін при підготовці майбутніх фізичних реабілітологів, безумовно, є нагальним і надзвичайно необхідним.

Цю проблему будемо намагатися розв'язувати в наших подальших роботах з теми підготовки майбутніх фізичних реабілітологів.

Література

1. Архипова Т. Межпредметные связи: в чем их актуальность // Учитель. – 2001. – №4. – С. 34- 36.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К., 1997.
3. Демінська Л.О. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки учителів фізичної культури: Дис. ... канд. пед. наук. – Донецьк, 2004.
4. Ковальчук Л.О. Підготовка педагога до реалізації міжпредметних зв'язків в умовах ступеневої освіти // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2001. – Вип. 15. – Ч. 2. – С. 135-142.
5. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. – М.: Изд. АПН, 1955. – С. 279.
6. Колесник С.Г. Про міжпредметні зв'язки в курсах алгебри та геометрії // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Херсон, 2002. – Вип. 27. – С. 39-43.
7. Мартиненко В.В., Курлішук І.М. Функції міжпредметних зв'язків у процесі професійної підготовки фахівця фізичного виховання і спорту // Олімпійський спорт и культура здоров'я: Зб. наук. праць. – Луганськ, 2004. – С. 89-91.
8. Моторіна В.Г. Міжпредметні зв'язки як головна умова професійної підготовки вчителя математики // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Херсон, 2002. – Вип. 27. – С. 158-162.
9. Музальов О.А. Міжпредметні зв'язки як засіб підвищення педагогічної майстерності // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 2005. – № 6. – С. 7– 16.
10. Плоткін Я.Д., Колесник С.Г. З досвіду здійснення міжпредметних зв'язків курсів фізико-математичного циклу // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Херсон, 2001. – Вип. 21. – С. 66-67.
11. Плоткін Я.Д. Міжпредметні зв'язки в курсі дисциплін фізико-математичного циклу // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. – Херсон, 2002. – Вип. 27. – С. 171-172.